

Paweł Hitczenko
 Department of Mathematics
 Drexel University, Philadelphia, PA 19104, USA

Ogony perpetuit losowych

Przez perpetuitę losową (perpetuitę) rozumie się zmienną losową R będącą granicą (według rozkładów) ciągu zmiennych losowych (R_n) spełniających równanie

$$R_n = Q_n + M_n R_{n-1}, \quad n \geq 1,$$

gdzie (Q_n, M_n) jest ciągiem niezależnych, identycznie rozłożonych kopii (Q, M) , R_0 jest dowolne, a (Q_n, R_n) są niezależne od R_{n-1} . W związku z tym, o ile tylko ciąg (R_n) zbiega, R może być przedstawiona w postaci

$$R \stackrel{d}{=} \sum_{i=1}^{\infty} Q_i \prod_{j=1}^{i-1} M_j.$$

Warunki gwarantujące zbieżność są znane i pochodzą od Kestena (*Acta Math.*, 1973). Rozpoczął on też systematyczne badania nad zachowaniem się ogonów R .

Dla uproszczenia skupimy się na sytuacji, gdy Q i M są nieujemne. Kesten udowodnił, że jeśli $P(M > 1) > 0$, a r jest zdefiniowane przez $EM^r = 1$ i zachodzi $EM^r \ln^+ M < \infty$ oraz $EQ^r < \infty$, to

$$P(R \geq x) \sim cx^{-r} \quad \text{gdy } x \rightarrow \infty.$$

Goldie i Grübel (*Adv. Appl. Probab.*, 1996; dalsze badania: Hitczenko i Wesółowski, *Ann. Appl. Probab.*, 2009) rozważali uzupełniający przypadek $0 \leq M \leq 1$. Udowodnili między innymi, że ogony są nie cięższe niż wykładnicze oraz, że gdy $Q \equiv q$, a $0 < c < 1$, to dla $x > q$

$$P(R > x) \geq \exp\left(\frac{\ln(1-c)}{\ln(1-cq/x)} \ln p_{cq/x}\right) \geq \exp\left(-\frac{\ln(1-c)}{cq} x \ln(p_{cq/x})\right),$$

gdzie dla $0 < \delta < 1$, $p_\delta = P(1 - \delta \leq M \leq 1)$.

W komunikacie zaprezentujemy bardzo podobne ograniczenie z góry. Mianowicie: jeśli $0 \leq Q \leq q$, $0 \leq M \leq 1$, to dla odpowiednio dużych x

$$P(R > x) \leq \exp\left(\frac{1}{4q} x \ln p_{2q/x}\right).$$

W szczególności, jeśli $Q \equiv q$, to biorąc $c = 1/2$ dostajemy

$$\exp\left(\frac{2 \ln 2}{q} x \ln p_{q/2x}\right) \leq P(R > x) \leq \exp\left(\frac{1}{4q} x \ln p_{2q/x}\right).$$